

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/199378,Aneta-Nisiobęcka-Biuro-Odbudowy-Stolicy.html>
07.05.2024, 01:35

Aneta Nisiobęcka: Biuro Odbudowy Stolicy

Zburzona przez okupanta niemieckiego Warszawa, po wojnie powstawała z ruin dzięki wysiłkowi mieszkańców.

W czasie walk powstańczych zniszczeniu uległy wszystkie mosty na Wiśle, 90 proc. budynków zabytkowych i przemysłowych, ponad 70 proc. mieszkalnych i obiektów szkolnych, nie istniał tabor i infrastruktura tramwajowa, nie działały dworce kolejowe i nie istniała związana z nimi infrastruktura kolejowa.

Niemcy celowo dewastowali obiekty dziedzictwa polskiej kultury i historii, mające dla Polaków szczególną wartość: obalili kolumnę Zygmunta, rozjechali czołgiem płytę Grobu Nieznanego Żołnierza, wysadzili w powietrze Zamek Królewski i Pałac Saski. Wkrótce po upadku walk powstańczych na Starym Mieście spalili mieszczące się tam instytucje, m.in. Bibliotekę Ordynacji Zamojskiej, Archiwum Akt Dawnych oraz Archiwum Skarbowe.

„Cały naród buduje swoją stolicę”

Wobec takiej skali zniszczeń perspektywa odbudowy wydawała się nierealna. Do zgruzowanej stolicy stopniowo jednak wracali jej mieszkańcy: życie wracało więc do miasta, zanim władze formalnie o tym zdecydowały.

Nie bez znaczenia jest fakt, że na prezydenta Warszawy powołano architekta – Mariana Spychałskiego, który zabiegał o odbudowę miasta w całości i utrzymanie jego roli jako stolicy państwa. Już 22 stycznia powstało Biuro Organizacji Odbudowy m.st. Warszawy, a po przyjęciu 3 lutego 1945 r. przez KRN rezolucji o odbudowie stolicy, przekształcono je

Ruiny kościoła Sakramentek pw. św. Kazimierza na Nowym Mieście - 1945 r. (fot. z zasobu AIPN)

w Biuro Odbudowy Stolicy (BOS), które pod tą nazwą działało od 14 lutego.

Koordinację tego bezprecedensowego projektu Spychalski powierzył specjalistom, m.in. Janowi Zachwatowiczowi, Romanowi Piotrowskiemu, Józefowi Sigalinowi oraz Witoldowi Plapisowi. Wszystkich ich – niezależnie od poglądów na nową, powojenną rzeczywistość polityczną – połączyła idea odbudowy Warszawy. W gronie architektów biura znalazł się również „cichociemny” i powstaniec warszawski – Stanisław Jankowski „Agaton”.

Chcących odbudować stolicę były rzesze. Przyjeżdżali z głębi Polski, aby uczestniczyć w tym dziele. Byli to ludzie w bardzo różnym wieku – dojrzały (najstarsi byli absolwentami uczelni w Sankt Petersburgu, Berlinie, Karlsruhe, Monachium, we Lwowie) i bardzo młodzi, często jeszcze studenci, bo w okresie bezprecedensowej odbudowy Warszawy liczyły się każde ręce. Sławne hasło z warszawskiej kamienicy: „Cały naród buduje swoją stolicę”, jak najbardziej odzwierciedlało ducha tamtych czasów. Biura BOS mieściły się w budynku przy ul. Chocimskiej na Mokotowie, a także w pawilonach Szpitala Ujazdowskiego.

Wraz z utworzeniem BOS rozpoczęła się realizacja jednego z najbardziej ambitnych projektów w dziejach urbanistyki, bowiem nikt wcześniej nie próbował odbudowywać miasta o takiej skali zniszczenia. Sceptycy tłumaczyli nawet skrót BOS jako „Boże Odbuduj Stolicę”, co wskazywało, jak nierealne wydawało się to przedsięwzięcie.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)